

PRAKSISOVERSIGT · EU-RET

Praksisoversigt over EU-rettens forrang og direkte virkning

Retskildelære, uanvendelighed og de forfatningsretlige grænser

Version 2 Opdateret 16. jul. 2026 29 afgørelser · 1995-2025

[Læs online](#)

INTRODUKTION

EU-rettens gennemslag i Danmark hviler ikke på EU-retten alene, men på tiltrædelsesloven af 1972, hvis § 2 lader Fællesskabets institutioner udøve beføjelser, der efter grundloven tilkommer rigets myndigheder, og hvis § 3 sætter traktatbestemmelserne i kraft "i det omfang, de efter fællesskabsretten er umiddelbart anvendelige i Danmark". Praksis viser, at forrangen i det daglige først og fremmest udspiller sig i forvaltningen: danske klagenævn undlader at anvende nationale regler, der strider mod en forordning, fortolker gennemførelsesbekendtgørelser direktivkonformt og genoptager sager, når EU-Domstolen har afklaret retsgrundlaget. Samtidig trækker praksis to skarpe grænser – EU-retten fortrænger kun dansk ret inden for sit eget anvendelsesområde, og efter grundlovens § 20 kan beføjelser kun overlades "i nærmere bestemt omfang", hvorfor danske domstole efter Maastricht-/Lissabon-linjen har den endelige prøvelse af, om en EU-retsakt ligger uden for den overladte suverænitet.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Tiltrædelseslovens § 3 sætter kun traktatbestemmelserne i kraft "i det omfang, de efter fællesskabsretten er umiddelbart anvendelige i Danmark" – dansk rets modtagelse af EU-retten er dermed dynamisk og styret af EU-retten selv.
- 02** En forordning gælder umiddelbart i hver medlemsstat efter TEUF art. 288 og må som udgangspunkt ikke gennemføres i national ret; gengives en forordningsbestemmelse alligevel i en dansk bekendtgørelse, er det udelukkende begrundet i praktiske hensyn og berører ikke forordningens umiddelbare gyldighed.
- 03** Forrang indebærer, at myndigheden eller domstolen undlader at anvende den modstridende nationale regel i den konkrete sag – ikke at reglen erklæres generelt ugyldig eller ophæves.
- 04** Ved modstrid mellem en forordning og en dansk regel gælder forordningen, og danske regler skal i øvrigt fortolkes og administreres i overensstemmelse med EU-retten.
- 05** Direktiver skal gennemføres i dansk ret, også når de er så præcise, at de må anses for at have direkte virkning; en ren praksisændring er ikke tilstrækkelig gennemførelse.
- 06** Direktivets fortolkning slår igennem over for en afvigende formulering af loven eller bekendtgørelsen – derfor bør gennemførelsesregler holdes så tæt på direktivteksten som muligt.

- 07 En forordning kan udgøre selvstændig hjemmel for et indgreb over for borgeren, selv hvor dansk rets egne regler ikke rækker.
- 08 En forordning kan omvendt forpligte en dansk myndighed til at sanktionere, også hvor den nationale bekendtgørelse ikke selv foreskriver det.
- 09 Primær ret kan være selvstændigt grundlag: TEUF art. 20 om unionsborgerskabets kerne kan tvinge en dansk myndighed til at dispensere fra udlændingelovens bortfaldsregel.
- 10 En dom fra EU-Domstolen er et nyt retligt forhold, der forpligter danske myndigheder til at genoptage og ophæve afgørelser truffet på et EU-stridigt grundlag.
- 11 Et EU-opholdskort er konstaterende (deklaratorisk), ikke rettighedsskabende – EU-retten, ikke det nationale dokument, afgør om opholdsretten består.
- 12 EU-retten fortrænger kun dansk ret inden for EU-rettens anvendelsesområde: falder forholdet uden for forordningens personkreds, gælder det danske bopælskrav uændret.
- 13 Ren overimplementering er ikke EU-ret: en strengere national regel kan ikke bære en EU-retlig sanktion, og en afgørelse truffet på det grundlag lider af en retlig mangel.
- 14 Grundlovens § 20 tillader kun overladelse af beføjelser "i nærmere bestemt omfang", og forarbejderne omfatter både den lovgivende, den udøvende og den dømmende magt.
- 15 Efter Forfatningskommissionens forarbejder kan en overladt suverænitetsbeføjelse tages tilbage ved simpelt flertal – § 20-proceduren er kun et krav ved afgivelsen.

Tiltrædelsesloven af 1972 som den danske hjemmel for EU-rettens gennemslag

§ 1

EU-retten gælder ikke i Danmark, fordi EU-Domstolen siger det, men fordi Folketinget i 1972 vedtog [lov nr. 447 af 11. oktober 1972 om Danmarks tiltrædelse af De europæiske Fællesskaber](#) efter proceduren i [grundlovens § 20](#). Loven bygger på to bærende bestemmelser, der stadig er uændrede.

Beføjelsesoverdragelsen står i [tiltrædelseslovens § 2](#):

§ 2. Beføjelser, som efter grundloven tilkommer rigets myndigheder, kan i det omfang, det er fastsat i de i § 4 nævnte traktater m. v., udøves af De europæiske Fællesskabers institutioner.

Selve gennemslaget står i [tiltrædelseslovens § 3](#):

§ 3. Bestemmelserne i de i § 4 nævnte traktater m. v. sættes i kraft i Danmark i det omfang, de efter fællesskabsretten er umiddelbart anvendelige i Danmark.

Stk. 2. Det samme gælder de retsakter, der er vedtaget af Fællesskabernes institutioner inden Danmarks tiltrædelse af Fællesskaberne og offentliggjort i De europæiske Fællesskabers Tidende.

Konstruktionen er værd at hæfte sig ved. § 3 gennemfører ikke traktaterne med et bestemt materielt indhold; den henviser dynamisk til, hvad der **efter fællesskabsretten selv** er umiddelbart anvendeligt. Dansk ret afgør altså ikke, hvilke EU-normer der har gennemslag – det gør EU-retten, og dansk ret sætter dem i kraft i netop det omfang. Det er den tekniske forklaring på, at forrang og direkte virkning kan udvikles i EU-Domstolens praksis uden en dansk lovændring hver gang.

[Tiltrædelseslovens § 4](#) opregner udtømmende de traktater m.v., som §§ 2 og 3 vedrører – Kul- og Stålfællesskabstraktaten af 1951, EØF-traktaten og Euratom-traktaten af 1957, fusionstraktaten af 1965, tiltrædelsestraktaten af 22. januar 1972 m.fl. Opregningsteknikken er selve garantien for kravet i § 20 om, at suverænitet kun overlades "i nærmere bestemt omfang": hver senere traktatændring har krævet en ny ændring af § 4 – og dermed en ny § 20-procedure.

LOV

[Grundloven § 20, stk. 1](#)[Tiltrædelsesloven § 2](#)[Tiltrædelsesloven § 3, stk. 1, 2](#)[Tiltrædelsesloven § 4](#)

§ 2 Retskildehierarkiet som det fremstilles for danske lovgivningsjurister

Den mest præcise danske fremstilling af EU-rettens retskildelære findes ikke i en dom, men i Justitsministeriets [Vejledning om lov kvalitet](#) og i den parallelle [Vejledning om administrative forskrifter](#). De to vejledninger er den bindende ramme for, hvordan ministerierne skal håndtere EU-retsakter, og de udtrykker retskildehierarkiet knivskarpt.

Om **forordninger** hedder det i [vejledning om lov kvalitet](#), pkt. 7.4:

Forordninger gælder ifølge EUF-Traktatens artikel 288 umiddelbart i medlemsstaterne og må som udgangspunkt ikke gennemføres i national ret. Ofte skal der dog udstedes nationale bestemmelser, der af hensyn til anvendelsen af forordningen supplerer forordningens bestemmelser, f.eks. i form af kompetence- og straffebestemmelser.

Om **direktiver** samme sted:

Direktiver skal gennemføres i dansk ret. Dette gælder også, når de er så præcise, at de må anses for at have direkte virkning, det vil sige, at de giver borgere, virksomheder m.v. rettigheder, der kan gøres gældende ved de nationale domstole. Det er ikke tilstrækkeligt i tilfælde, hvor myndighederne i deres administration kan udøve et skøn, at ændre praksis, så den bliver forenelig med direktivets krav.

Der ligger to selvstændige pointer heri. For det første er direkte virkning ikke en undskyldning for at lade være med at implementere – pligten efter [TEUF art. 288](#) består uafhængigt af, om borgeren i mellemtiden kan påberåbe sig direktivet direkte. For det andet er en ren praksisændring ikke gennemførelse; retstilstanden skal fremgå af normen selv. Vejledningen henviser i den forbindelse til EU-Domstolens dom af 30. januar 1985 i sag 143/83, Kommissionen mod Danmark, og dom af 26. oktober 2016 i sag C-611/14, Canal Digital Danmark A/S, som belæg for, at det ikke er tilstrækkeligt at regulere et direktivspørgsmål i bemærkningerne til et lovforslag.

Den tredje pointe er den vigtigste for forrangslæren:

Da spørgsmålet om fortolkningen af et direktiv kan forelægges for EU-Domstolen, og da fortolkningen af direktivet i givet fald vil slå igennem over for en afvigende formulering af loven, bør det tilstræbes, at gennemførelsesreglerne holder sig så tæt op ad formuleringen af direktivets bestemmelser, som det overhovedet er muligt.

Direktivets fortolkning "slår igennem over for en afvigende formulering af loven". [Vejledning om administrative forskrifter, pkt. 2.14.7](#) siger nøjagtigt det samme om bekendtgørelser. Samme sted fastslås en detalje, der ofte overses: et direktiv, som ændres ved en forordning, bevarer sin direktivstatus og skal fortsat gennemføres i dansk ret i sin ændrede form – retsaktens *form* afgør gennemslagsmåden, ikke den retsakt, der senest ændrede den.

LOV

TEUF § 288

§ 3 Standardnoten om forordningers umiddelbare anvendelighed

Den mest udbredte danske tekst om EU-rettens forrang står ikke i en lærebog, men i de officielle noter til flere hundrede bekendtgørelser. Når en dansk bekendtgørelse af praktiske grunde gengiver bestemmelser fra en forordning, tilføjes en fast formuleret note:

Ifølge artikel 288 i EUF-traktaten gælder en forordning umiddelbart i hver medlemsstat. Gengivelsen af disse bestemmelser i bekendtgørelsen er således udelukkende begrundet i praktiske hensyn og berører ikke forordningens umiddelbare gyldighed i Danmark.

Noten går igen på tværs af ressortområder – se f.eks. [bekendtgørelse om anvendelse af stoffer og materialer i forbindelse med offshore olie- og gasaktiviteter m.v.](#) (om REACH-forordningen), [bekendtgørelse om forbud mod markedsføring af visse engangsplastprodukter m.v.](#), [bekendtgørelse om tilskud til pleje af græs- og naturarealer](#), [bekendtgørelse om tilskud til fastholdelse af vådområder, naturlige vandstandsforhold og lavbundsområder](#), [bekendtgørelse om tilskud til ændret afvanding](#) og [bekendtgørelse om tilskud til kvælstofreducerende virkemidler for planperioden 2022/2023 m.v.](#)

Notens retlige funktion er præcis: den afskærer den slutning, at forordningsteksten skulle have fået sin danske gyldighed *fra* bekendtgørelsen. Gengivelsen er pædagogik, ikke hjemmel. Konsekvensen er, at hvis den danske gengivelse skulle afvige fra forordningen – eller hvis bekendtgørelsen senere ophæves – er det stadig forordningsteksten, der gælder.

Den mest utvetydige danske formulering af forrangsprincippet står dog i en miljøvejledning. I [Vejledning nr. 3/2002 om indsamling af papir og pap til genanvendelse fra virksomheder](#) hedder det ligeud:

EU-retten har forrang for dansk lovgivning, og derfor skal danske regler fortolkes og administreres i overensstemmelse med EU-regler. Desuden gælder en forordning umiddelbart i alle medlemslande. Dette betyder, at en forordning – i modsætning til f.eks. et direktiv – ikke skal skrives ind i den danske lovgivning for at gælde i Danmark, men at den må læses sammen med de danske regler, og at EF-forordningen gælder, hvis reglerne er i modstrid med hinanden.

Formuleringen rummer begge trin: først den EU-konforme fortolkning ("fortolkes og administreres i overensstemmelse med"), og først derefter – hvis modstriden ikke kan fortolkes væk – forrangen ("EF-forordningen gælder, hvis reglerne er i modstrid").

LOV

TEUF § 288

§ 4 Forrangen indhold: uanvendelighed i den konkrete tvist, ikke generel ugyldighed

Et centralt og ofte misforstået punkt er, hvad forrangen egentlig gør ved den danske regel. Den ophæver den ikke, og den erklærer den ikke generelt ugyldig – den gør den blot uanvendelig i den konkrete sag.

Rigsadvokaten formulerer det præcist i [Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om præjudiciel forelæggelse for EU-Domstolen, pkt. 4.1.2](#):

*EU-Domstolen forsøger dog at udforme sin besvarelse således, at den kan anvendes ved afgørelsen af hovedsagen, og det er herefter den nationale rets opgave at anvende EU-retten på den måde, som EU-Domstolen ved sin besvarelse af de stillede spørgsmål har anvist. Den nationale ret kan gøre dette f.eks. ved **at undlade at anvende en national regel, der måtte være i strid med EU-retten.***

Samme sted understreges arbejdsdelingen, som forklarer hvorfor: EU-Domstolen "udtaler sig abstrakt om fortolkningen eller gyldigheden af EU-retten" og tager netop ikke stilling til "fortolkningen, gyldigheden eller anvendelsen af national ret". EU-Domstolen kan altså slet ikke ophæve en dansk regel – kompetencen rækker kun til at fastlægge EU-normen, hvorefter den nationale ret må drage konsekvensen i sin egen sag. Denne sondring mellem *uanvendelighed i den konkrete tvist* og *generel ugyldighed* er netop den, Højesteret lagde til grund i logningsbekendtgørelsessagen, **BS-26847/2021-HJR (Højesterets dom af 30. marts 2022)**, hvor forrangen alene forpligtede domstolene til at undlade at anvende reglen i tvisten, ikke til at erklære bekendtgørelsen generelt ugyldig.

Den praktiske forskel er ikke akademisk. Reglen bliver stående i lovtidende, andre myndigheder skal fortsat forholde sig til den, og en senere sag med andre faktiske omstændigheder kan falde uden for EU-rettens anvendelsesområde og dermed være omfattet af reglen. Uanvendelighed er relativ; ugyldighed ville være absolut.

At forrangen samtidig er en *pligt* og ikke en valgmulighed for forvaltningen, ses af, at anklagemyndigheden pålægges at foretage EU-vurderingen af egen drift i hver enkelt sag. Af [Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om rejseforbud, pkt. 4.1.6.4](#) fremgår:

Anklagemyndigheden skal i hver enkelt sag, hvor der bliver spørgsmål om at meddele et rejseforbud, foretage en konkret vurdering af rejseforbuddets overensstemmelse med EU-retten.

Om forelæggelsespligten efter [TEUF art. 267](#) og Cilfit-undtagelserne henvises til [præjudicielle forelæggelser for EU-Domstolen](#).

LOV

TEUF § 267

§ 5 Forordningen som selvstændig hjemmel – og som selvstændig pligt for danske myndigheder

Forordningers umiddelbare anvendelighed er ikke blot en teoretisk figur. To afgørelser viser, hvordan en forordning kan bære et resultat, som dansk rets egne regler ikke kunne bære.

I Ankestyrelsens principafgørelse [P-29-95](#) var en tysk indvandrer tilkendt dansk førtidspension med fuld bopæloptjening, men var reelt kun berettiget til 20/40. Ankestyrelsen fandt, at der **ikke** kunne kræves tilbagebetaling efter pensionslovens egne tilbagebetalingsregler, fordi borgeren havde været i god tro, og at heller ikke dansk rets almindelige adgang til tilbagesøgning på grund af dobbeltforsørgelse kunne anvendes. Dansk ret gav altså intet grundlag. Alligevel kunne beløbet inddrives – via EU-forordning nr. 574/72, artikel 111, der hjemlede tilbageholdelse i den tyske pensionsudbetaling. Forordningen fungerede her som selvstændigt retsgrundlag i en situation, hvor den nationale hjemmel svigtede.

Omvendt kan en forordning forpligte en dansk myndighed til at gøre noget, den nationale bekendtgørelse ikke kræver. I [22/02660](#) havde Landbrugsstyrelsen nedsat et tilskud til skolefrugt uden at pålægge administrativ sanktion. Miljø- og Fødevareklagenævnet ophævede afgørelsen, fordi den ikke var i overensstemmelse med Kommissionens gennemførelsesforordning (EU) nr. 809/2014, artikel 63, stk. 1, hvorefter der **skal** anvendes en administrativ sanktion, når det ansøgte beløb overstiger det godkendte med mere end 10 %. Forskellen var her 47,3 %. Styrelsens retsanvendelse var dermed forkert – ikke fordi den havde overtrådt en dansk regel, men fordi den havde undladt at anvende en umiddelbart gældende forordningsbestemmelse.

Mønsteret er, at den umiddelbare anvendelighed virker begge veje: den kan begunstige og bebyrde, og den binder myndigheden uanset hvad den nationale gennemførelsesbekendtgørelse måtte sige eller tie om.

Det illustrerer også, hvorfor vejledningerne insisterer på, at forordninger "som udgangspunkt ikke [må] gennemføres i national ret" – en dansk gengivelse skaber netop risikoen for, at myndigheden læser den danske tekst i stedet for forordningen.

LOV

[TEUF § 288](#)

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Dobbeltforsørgelse og tilbagebetaling af dansk førtidspension ved samtidig udbetaling af udenlandsk pension

01.01.1995

Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om tilskud til skolefrugt og -grønt - manglende sanktionering i henhold til EU-ret

30.03.2022

EU-retten går forud for det nationale krav: Ankestyrelsens sygedagpengepraksis

§ 6

Den klareste danske forvaltningsafgørelse om egentlig forrang er Ankestyrelsens principafgørelse [D-4-97](#). En lønmodtager blev syg i Italien efter et EDB-kursus og blev i landet. Kommunen afslog sygedagpenge under henvisning til den nationale regel om sygdom under ferieophold i udlandet, hvorefter dagpenge kun kunne udbetales, hvis det af helbredsgrunde skønnedes nødvendigt at udsætte hjemrejsen.

Dagpengeudvalget (nu Ankestyrelsen) ændrede afgørelsen. Fordi borgeren under opholdet i et EØS-land fortsat var omfattet af dansk lovgivning og dermed af EF-reglerne om social sikring, kunne kommunen slet ikke anvende den nationale bestemmelse:

Efter bekendtgørelsens § 62, jf. Lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel § 40, stk. 2, gælder de nationale bestemmelser om sygdom under ferieophold ikke for personer, der er omfattet af EF-reglerne om social sikring.

Sagen er lærerig, fordi den viser forrangens *tekniske* forløb i forvaltningen. Den nationale regel blev ikke erklæret ugyldig – den blev sat ud af kraft for netop den personkreds, der var omfattet af EF-reglerne, mens den fortsat gjaldt for alle andre. Ankestyrelsen ophævede ikke afslaget med et generelt udsagn om EU-rettens forrang, men

hjemviste sagen til kommunen med henblik på en fornyet vurdering efter de øvrige, EU-konforme betingelser. Uanvendeligheden var relativ, konkret og afgrænset.

Den samme mekanik ses i [45-18](#), hvor Arbejdsskadestyrelsen havde afgjort, at en frivillig hjælpearbejder skadet i Norge ikke var udstationeret i den forstand, forordning 883/2004, artikel 12, forudsætter. Ankestyrelsen ophævede afgørelsen, fordi styrelsen slet ikke var kompetent myndighed for netop artikel 12-lovvalget:

Ankestyrelsen vurderer, at afgørelsen af 3. juni 2015 er behæftet med en retlig mangel, fordi Arbejdsskadestyrelsen (nu Arbejdsmarkedets Erhvervssikring) ikke havde kompetence til at tage stilling til, om du var udstationeret i forordningens forstand.

Selv den *interne* danske kompetencefordeling måtte altså udmåles efter forordningens systematik.

I [7-10](#) viser Ankestyrelsen den modsatte bevægelse: selvom styrelsens EU-retlige vurdering af lovvalget efter forordning 1408/71 var korrekt, kunne de allerede udstedte E 101-godkendelser ikke tilbagekaldes, fordi de var begunstigende forvaltningsakter og ikke "åbenbart ulovlige" – godkendelsen "strider ikke klart imod ordlyden af reglerne i forordningen eller praksis på området, men beror på en konkret anvendelse og fortolkning af reglerne". Dansk forvaltningsrets tilbagekaldelseslære satte altså grænsen for, hvor langt en korrekt EU-retlig erkendelse kunne bringes bagud i tid.

PRAKSIS	Ankestyrelsen · Kompetencefordeling om lovvalg ved udstationering: Udbetaling Danmark skal vurdere social sikring i sager om EF-forordning 883/2004, artikel 12	01.01.2018
	Ankestyrelsen · Social sikring under freelance arbejde i Norge: Tilbagekaldelse af godkendelser på blanket E 101	01.01.2010
	Ankestyrelsen · Manglende aktivitet af betydeligt omfang i Danmark udelukker social sikring under arbejde i Norge (EU-forordning 1408/71)	01.01.2010
	Ankestyrelsen · Sygedagpenge i udlandet: EF-regler om social sikring går forud for nationale krav om udsat hjemrejse	01.01.1997

Direktivkonform fortolkning i praksis – Udlændingenævnets brug af opholdsdirektivet

Pligten til EU-konform fortolkning er langt den hyppigst anvendte teknik i dansk praksis, netop fordi den lader myndigheden nå det EU-retligt rigtige resultat uden at skulle tilsidesætte noget.

[EU/2024/126](#) er et rendyrket eksempel. SIRI havde afslået opholdsret til en argentinsk statsborger som fast samlever, fordi parret i tre år havde boet i henholdsvis Danmark og Sverige, og samlivet derfor ikke var dokumenteret efter [EU-opholdsbekendtgørelsen § 3, stk. 2, nr. 2](#). Udlændingenævnet omgjorde. Nævnet læste den danske bekendtgørelsesbestemmelse i lyset af den direktivbestemmelse, den gennemfører – [opholdsdirektivets artikel 3, stk. 2, litra b](#) – og konkluderede, at det ikke ville være i overensstemmelse med direktivet at nægte opholdstilladelse under henvisning til manglende samliv, når parret havde to fælles børn og fælles forældremyndighed:

Det er Udlændingenævnets vurdering, at på trods af, at der ikke er tilstrækkelig dokumentation for, at [ansøgeren] og [hovedpersonen] har haft et længerevarende samliv på fælles bopæl, så må det anses for behørigt dokumenteret, at der består den nødvendige varige tilknytning mellem [hovedpersonen] og [ansøgeren].

Bemærk teknikken: bekendtgørelsen blev ikke tilsidesat. Dens begreb "varig tilknytning" blev fyldt ud med direktivets indhold. Det er præcis den mekanisme, [vejledning om administrative forskrifter](#) advarer om, når den anbefaler direktivnær gennemførelse: "fortolkningen af direktivet [vil] i givet fald slå igennem over for en afvigende formulering af en bekendtgørelse".

Samme resultatorienterede læsning ses i [EU/2024/116](#), hvor nævnet på grundlag af en samlet vurdering af lejekontrakt, registreret partnerskab, fælles bankkonto og fælles bopæl fandt personkredsbeholdningen i § 3, stk. 2, nr. 2, opfyldt og tilkendte opholdsret efter [EU-opholdsbekendtgørelsen § 10, stk. 1](#).

Og i [Udlændingenævnets afgørelse af 21. juli 2021](#) omgjorde nævnet SIRIs afslag til en tysk statsborger, fordi SIRI havde krævet, at hun kunne forsørge også sin **danske** ægtefælle. Nævnet fastslog, at ægtefællens ophold som dansk statsborger ikke er reguleret af EU-opholdsbekendtgørelsen, og at den familieretlige forsørgerpligt derfor "ingen betydning [har] for den EU-retlige vurdering af, om en person er selvforsørgende". EU-rettens autonome begreber fortrængte den danske familieretlige forestilling.

Grænsen for direktivkonform fortolkning – contra legem-skranken og hensynet til retssikkerhed og forudsigelighed – er trukket af Højesteret i Grundfos-dommen, **sag 205/2012 (Højesterets dom af 18. december 2013)**, hvor Højesteret afviste at strække en dansk bestemmelse ud over dens ordlyd, og hvor det blev fastholdt, at direktiver ikke har horisontal direkte virkning mellem private.

PRAKSIS	Udlændingenævnet · Anerkendelse af familiemæssig tilknytning gennem fælles børn ved ansøgning om EU-opholdsret	10.04.2025
	Udlændingenævnet · Omgørelse af afslag på opholdsret som fast samlever for argentinsk statsborger efter dokumentation for varigt samliv	08.04.2025
	Udlændingenævnet · Tysk statsborgers ret til ophold som selvforsørgende: Omgørelse af afslag grundet forsørgelsespligt over for dansk ægtefælle	21.07.2021

EU-Domstolens domme som nyt retligt forhold:

§ 8 genoptagelsespligten

En dom fra EU-Domstolen fastlægger ikke bare retstilstanden fremad – den afdækker, hvad EU-retten hele tiden har indeholdt. Det udløser en genoptagelsespligt for danske myndigheder, når der er truffet afgørelser på et fejlagtigt EU-retligt grundlag.

Miljø- og Fødevareklagenævnet demonstrerede det i en hel serie sager i vinteren 2018/2019. En række landbrugere havde fået nedsat deres landbrugsstøtte for 2011 med 20 % for overtrædelse af krydsoverensstemmelseskrav 1.19 om kvælstofbalance, hvor overtrædelserne var begået i planperioderne 2007/2008 og 2008/2009. Klagecentret havde stadfæstet med henvisning til Kommissionens forordning (EF) nr. 1122/2009, artikel 70, stk. 4 og stk. 8, litra a – nedsættelse i det kalenderår, hvor overtrædelsen blev konstateret.

EU-Domstolens dom af 25. juli 2018 i sag C-239/17 fastslog imidlertid, at nedsættelsen skal **beregnes** på grundlag af betalingerne for det år, hvor den manglende overholdelse **finder sted**, og først derefter **henføres** til betalingerne for det kalenderår, hvor den **konstateres**, jf. forordning (EF) nr. 796/2004, artikel 66, stk. 1, sammenholdt med forordning (EF) nr. 1782/2003, artikel 7, stk. 1.

Nævnet genoptog sagerne og ophævede afgørelserne konsekvent:

Sag	Overtrædelsens planperiode	Kvoteoverskridelse	Udfald
18/09183	2008/2009	5.687 kg N	Ophævet og hjemvist
18/09185	2007/2008	6.389 kg N	Ophævet og hjemvist
18/09544	2007/2008	11.604 kg N	Ophævet og hjemvist
18/09568	2007/2008	11.339 kg N	Ophævet og hjemvist
18/09571	2007/2008	7.024 kg N	Ophævet og hjemvist
19/01777	2008/2009	7.348 kg N	Ophævet og hjemvist

Nævnets begrundelse i [19/01777](#) er repræsentativ: da overtrædelsen fandt sted i planperioden 2008/2009, men først blev konstateret i 2011, skulle beregningen have været baseret på støtten for 2008/2009 og ikke for 2011.

Det retlige greb er værd at bemærke: nævnet behandlede EU-dommen som "nye retlige forhold", der efter almindelige forvaltningsretlige genoptagelsesgrundsætninger forpligtede til fornyet behandling – også selvom afgørelserne var flere år gamle og formelt endelige. EU-retten leverede indholdet; dansk forvaltningsret leverede vejen tilbage ind i sagen.

Samme binding ses i udlændingeretten. I [Udlændingenævnets afgørelse af 15. maj 2023](#) afgjorde nævnet spørgsmålet om bevarelse af opholdsret ved skilsmisse direkte på EU-Domstolens dom i sag C-218/14, Singh:

Hvis unionsborgeren er udrejst af værtsmedlemsstaten inden proceduren til skilsmisse er begyndt, kan en tredjelandstatsborger ikke bevare sin ret til ophold i værtsstaten.

Og i [Udlændingenævnets afgørelse af 21. december 2023](#) lagde nævnet EU-Domstolens Diatta-praksis til grund for, at et ægteskabeligt bånd ikke anses for brudt ved rent samlivsophør – hvorfor bevarelsesreglen i EU-opholdsbekendtgørelsens § 17, stk. 2, ikke kunne anvendes.

PRAKSIS	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Ophævelse og hjemvisning i genoptaget sag om krydsoverensstemmelse grundet ny EU-dom om beregningsår for støtten nedsættelse	12.03.2019
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Ophævelse og hjemvisning af afgørelse om nedsættelse af landbrugsstøtte efter genoptagelse grundet EU-dom	14.12.2018
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Landbrugsstøtte nedsættelse ophævet og hjemvist grundet EU-dom om krydsoverensstemmelse	14.12.2018
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Landbrugsstøtte nedsat pga. manglende overholdelse af krydsoverensstemmelseskrav ophæves og hjemvises grundet EU-dom	14.12.2018
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Landbrugsstøtte nedsættes ikke: Miljø- og Fødevareklagenævnet ophæver Landbrugsstyrelsens afgørelse om nedsættelse af landbrugsstøtte efter EU-dom	10.12.2018
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Landbrugsstøtte nedsættes ikke: Afgørelse ophævet og hjemvist efter EU-dom om krydsoverensstemmelse	10.12.2018
	Udlændingenævnet · Afslag på tidsubegrænset opholdsret og ophør af opholdsgrundlag for familiemedlem efter unionsborgers udrejse	21.12.2023
	Udlændingenævnet · Afslag på tidsubegrænset opholdsret som følge af unionsborgers udrejse og ophør af afledt opholdsgrundlag	15.05.2023

§ 9 Primær ret som selvstændigt grundlag: TEUF art. 20 fortrænger udlændingelovens bortfaldsregel

Forrangen er ikke forbeholdt sekundær ret. Traktatbestemmelser kan i sig selv fortrænge en dansk lovregel – og gør det i praksis.

[Udlændingenævnets afgørelse af 20. september 2024](#) er det tydeligste eksempel. En marokkansk statsborger havde i 2019 opgivet sin bopæl i Danmark og flyttet til Frankrig med sin danske ægtefælle og deres to danske børn. Da familien vendte tilbage i 2020, fandt Udlændingestyrelsen, at hendes opholdstilladelse var bortfaldet efter [udlændingelovens § 17, stk. 1](#), og at der ikke var grundlag for dispensation efter [§ 17, stk. 2](#). Nævnet hjemviste sagen i 2022, men styrelsen afslog igen i 2023.

Udlændingenævnet ændrede afgørelsen og fandt det "stærkt beklageligt", at styrelsen ikke havde efterlevet hjemvisningen og ikke havde inddraget det korrekte EU-retlige grundlag. Afgørelsen blev truffet på [TEUF artikel 20](#) i lyset af EU-Domstolens domme i sag C-451/19 og C-532/19 (XU og QP). Nævnets ræsonnement:

- Der forelå et reelt og stabilt familieliv med et afhængighedsforhold, hvor begge forældre varetog børnenes retlige, følelsesmæssige og økonomiske interesser.
- Uden lovligt ophold for moderen ville de to børn – som unionsborgere – reelt blive tvunget til at forlade Unionens område eller lide under adskillelsen fra en primær omsorgsperson.
- Det ville fratage dem "den effektive nydelse af kernen i deres rettigheder som unionsborgere".

Konklusionen var, at selvom klageren rent teknisk havde opgivet sin bopæl i marts 2019 – og dermed opfyldte bortfaldsbetingelsen i udlændingelovens § 17, stk. 1 – medførte de EU-retlige forpligtelser, at der **skulle** dispenseres efter § 17, stk. 2.

Afgørelsen er dogmatisk interessant, fordi den viser forrangens mildeste, men mest effektive form. Nævnet tilsidesatte ikke § 17, stk. 1; det fastslog, at det skøn, § 17, stk. 2, hjemler, var bundet af EU-retten til ét bestemt resultat. En dansk skønsbestemmelse blev til en pligtbestemmelse, fordi traktaten krævede det. Nævnet tilføjede, at når klageren havde grundlag for en afledt opholdsret efter EU-retten, skulle den eksisterende opholdstilladelse **bevares** frem for at kræve en ny ansøgning – også procesformen måtte vige.

Samme forrang for EU-rettens egen kvalifikation ses i [Udlændingenævnets afgørelse af 5. maj 2023](#) og i [afgørelsen af 15. maj 2023](#), hvor nævnet med henvisning til EU-Domstolens dom i sag C-184/16, Petrea, fastslog, at et EU-opholdskort udstedt efter [EU-opholdsbekendtgørelsen § 21](#) er **konstaterende (deklaratorisk) og ikke retsstiftende**. Havde de faktiske EU-retlige betingelser aldrig været opfyldt, ændrede det danske dokument ikke ved det – heller ikke selvom myndigheden selv havde udstedt det og først opdagede fejlen år senere. EU-retten, ikke den nationale forvaltningsakt, afgør retsstillingen.

At EU-retten indgår som selvstændigt prøvelsesstema allerede på afgørelsestidspunktet, er endda kodificeret: efter [visumbekendtgørelsens § 28](#) træffer Udlændingestyrelsen afgørelse i første instans, hvis det kræver nærmere undersøgelser at konkludere, om ansøgeren er omfattet af EU-retten.

LOV	TEUF § 20	Udlændingeloven § 17, stk. 1, 2	
PRAKSIS	Udlændingenævnet · Bevarelse af opholdstilladelse for mor til danske børn efter EU-retlige principper om unionsborgerskab		20.09.2024
	Udlændingenævnet · Afslag på tidsubegrænset opholdsret som følge af unionsborgers udrejse og ophør af afledt opholdsgrundlag		15.05.2023
	Udlændingenævnet · Manglende opholdsret for familiemedlem da unionsborgerens betingelser aldrig var opfyldt		05.05.2023

Direktivers gennemslag over for danske ordregivere – udbudsretten

§ 10 som prøvesten

Udbudsretten er det område, hvor danske myndigheder tidligst og hyppigst blev mødt med direktivers direkte gennemslag, fordi ordregiveren pr. definition er en offentlig myndighed, og den vertikale relation dermed er givet.

Allerede i [Klagenævnet for Udbuds kendelse af 4. december 1998](#) blev Herning Kommune fundet at have handlet i strid med **Rådets direktiv 93/36/EØF, artikel 8**, ved ikke at henvise til den europæiske CEN-norm (DS/EN 840) i udbudsmaterialet. Kommunen havde bevidst udeladt normen for at fremme en nyudvikling efter en leverandørkonkurs. Nævnet fandt, at den ønskede udformning kunne opnås uden væsentlige fravigelser fra normen, og at kommunen derfor burde have henvist til den og eventuelt præciseret, hvor fravigelser kunne accepteres. Overtrædelsen førte dog ikke til annullation – et tidligt eksempel på, at konstateringen af en EU-stridighed og retsvirkningen af den er to forskellige spørgsmål.

I [kendelsen af 21. januar 1999](#) blev Sorø Kommune pålagt at udbyde rengøringen af Frederiksberg Skole i EU-udbud efter **tjenesteydelsesdirektivet 92/50/EØF**, mens kommunen blev frifundet for rådhuset, fordi tærskelværdien ikke var overskredet og der ikke var ført bevis for omgåelse. Og i [kendelsen af 30. januar 2001](#) prøvede nævnet Haderslev Kommunes udbud direkte op mod **tjenesteydelsesdirektivets artikel 37** om unormalt lave tilbud og fandt kravet om oplysninger om mandskabets bopæl og lokalkendskab udbudsstridigt.

Den EU-retlige fortolkningsdoktrin om, at undtagelser skal fortolkes snævert, går igen som fast præmis. I [2014-0037485](#) tillagde nævnet en klage opsættende virkning, fordi Region Sjællands direkte tildeling snarere havde karakter af et "systemvalg" end "supplerende leveringer" efter **udbudsdirektivets artikel 31, stk. 2, litra b** – "da undtagelsesbestemmelser som denne skal fortolkes indskrænkende". Tilsvarende i [19/08892](#), hvor nævnet henviste til, at undtagelsen i **udbudsdirektivet (direktiv 2014/24/EU) artikel 32** skal fortolkes snævert, og i [19/06928](#), hvor Nationalt Genom Center ikke havde løftet bevisbyrden efter **udbudslovens § 80, stk. 3, nr. 2** – en bestemmelse nævnet udtrykkeligt læste som gennemførelse af den snævre undtagelsesbestemmelse i direktiv 2014/24/EU.

Mønsteret er, at direktivet ikke blot fortolker den danske udbudslov, men leverer selve fortolkningsstilen: bevisbyrde, snæverhed og effektivitetshensyn hentes fra EU-retten og læses ind i den danske bestemmelse.

LOV	Udbudsloven § 80, stk. 3, 4	
PRAKSIS	Klagenævnet for Udbud · Direkte tildeling af softwarekontrakt til Nationalt Genom Center var i strid med udbudsreglerne	03.11.2020
	Klagenævnet for Udbud · Klage over direkte tildeling af kontrakt om sårbehandlingsudstyr tillagt opsættende virkning	20.12.2019
	Klagenævnet for Udbud · Afgørelse om opsættende virkning i sag om direkte tildeling af kontrakt på analyseudstyr	07.08.2014
	Klagenævnet for Udbud · Udbud af affaldshåndtering: Krav om oplysninger om mandskabs bopæl og lokalkendskab var i strid med udbudsreglerne	30.01.2001
	Klagenævnet for Udbud · Kommune handlede delvist i strid med udbudsregler ved tildeling af rengøringskontrakter	21.01.1999
	Klagenævnet for Udbud · Klage over manglende henvisning til europæisk standard i udbud af affaldsbeholdere	04.12.1998

Forrangens ydre grænse: EU-retten fortrænger kun inden for sit eget anvendelsesområde

Forrangen er kraftig, men den er ikke universel. Falder forholdet uden for EU-rettens anvendelsesområde, gælder dansk ret uændret – og myndigheden må ikke bruge EU-retten som en generel billighedsnøgle. Tre afgørelser tegner grænsen skarpt.

Personkredsen afgør. I Ankestyrelsens principafgørelse [B-2-08](#) havde det sociale nævn ment, at bopælskravet i børnetilskudsloven kunne fraviges efter forordning 1408/71, så en forælder i et andet EU-land kunne få forskudsvis udbetalt børnebidrag. Ankestyrelsen ændrede afgørelsen:

Den bidragspligtige forælder modtog kontanthjælp og var således ikke arbejdstager, selvstændig erhvervsdrivende eller arbejdsløshedsforsikret i Danmark. Den bidragspligtige var dermed ikke omfattet af den personkreds, der havde ret til at eksportere ydelserne til et andet EU-land.

Da forordningen ikke omfattede personen, kunne det danske bopælskrav i [børnetilskudslovens § 5](#) ikke fraviges. Forordningen har forrang – men kun for dem, den gælder for.

Betingelserne afgør. I [8-10](#) blev et dansk enkeltmandsfirma etableret kort før udsendelse til Norge, og aktiviteten i Danmark bestod af tre ugers sommerferie og enkelte weekender. Ankestyrelsen fastslog, at undtagelsesreglen om udstationering kræver, at virksomheden har etableret "en aktivitet af betydeligt omfang" i hjemlandet, og at hovedreglen derfor gjaldt: man er omfattet af lovgivningen i det land, hvor beskæftigelsen faktisk udøves. At borgeren havde bevaret bopæl og betalte skat i Danmark "tillægges ikke betydning".

Overimplementering er ikke EU-ret. Den principielt vigtigste grænse trækkes i [21/12707-](#)

. Landbrugsstyrelsen havde nedsat en landbrugers støtte med 4 % for utilstrækkeligt sammenhængende gulvareal i drægtighedsstier. Kravet havde hjemmel i [Rådets direktiv 2008/120/EF, artikel 3, stk. 2, litra a](#), der tillader, at højst 15 % af det faste gulvareal består af dræningsåbninger. Men den danske gennemførelse i [bekendtgørelse om dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af grise § 67, stk. 2](#) opererede med maksimalt 10 % åbningsareal – altså strengere end direktivet, som er et minimumsdirektiv.

Miljø- og Fødevareklagenævnet fandt afgørelsen behæftet med en retlig mangel og ugyldig. Nævnet lagde vægt på, at de lovgivningsbestemte forvaltningskrav i bilag II til forordning (EU) 1306/2013, artikel 93, stk. 1 og 2, kun omfatter **de bindende krav i henhold til EU-retten**. Selvom en medlemsstat efter direktivets artikel 12 gerne må indføre strengere nationale krav, kan manglende overholdelse af dem ikke sanktioneres under krydsoverensstemmelsesreglerne.

Pointen er præcis og går igen i implementeringspolitikken: [vejledning om lov kvalitet, pkt. 4.2.12](#) opstiller som første af fem principper, at "den nationale regulering bør som udgangspunkt ikke gå videre end minimumskravene i EU-reguleringen". Gør den det alligevel, er den overskydende del ren dansk ret – og kan hverken bære en EU-retlig sanktion eller påberåbe sig EU-rettens forrang.

Endelig viser [19-17](#) og [P-22-98](#), at ligestillingskrav kan følge af andre internationale instrumenter end EU-retten – her Nordisk Konvention – som udløser en tilsvarende, men selvstændig fortrængning af nationale krav. Retskildelæren skal derfor holdes adskilt: ikke enhver international norm er EU-ret, og forrangslæren gælder kun EU-retten.

Ankestyrelsen · Nordisk statsborger skal ligestilles med danske statsborgere ved vurdering af tilknytning til Danmark for ret til kontanthjælp	01.01.2017
Ankestyrelsen · Manglende aktivitet af betydeligt omfang i Danmark udelukker social sikring under arbejde i Norge (EU-forordning 1408/71)	01.01.2010
Ankestyrelsen · Børnebidrag: Ingen ret til forskudsvis udbetaling i EU, når bidragspligtig forælder modtager kontanthjælp i Danmark	01.01.2008
Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Landbrugsstøtte – Nedsættelse af støtte – Krydsoverensstemmelse – Gulvareal for svin – Overimplementering af EU-direktiv	18.04.2024

Den forfatningsretlige grænse: grundlovens § 20 og "nærmere bestemt omfang"

§ 12

EU-Domstolen anser forrang for at gælde over for al national ret, også af forfatningsrang. Dansk forfatningsret ser anderledes på det, og udgangspunktet er ordlyden af [grundlovens § 20, stk. 1](#):

Beføjelser, som efter denne grundlov tilkommer rigets myndigheder, kan ved lov i nærmere bestemt omfang overlades til mellemfolkelige myndigheder, der er oprettet ved gensidig overenskomst med andre stater til fremme af mellemfolkelig retsorden og samarbejde.

Forfatningskommissionen af 1946 var helt bevidst om rækkevidden. I [bemærkningerne til § 20 i forslaget til Danmarks Riges Grundlov](#) hedder det:

Ved rigets myndigheder forstås såvel den lovgivende som den udøvende og dommende myndighed. Det vil næppe være muligt at foretage en snævrere afgrænsning, da det ikke med sikkerhed kan forudsiges, hvilke former det mellemfolkelige samarbejde vil antage i fremtiden. Det fastslås imidlertid i paragraffen, at suverænitetssafgivelse kun kan ske i nærmere bestemt omfang og kun til organisationer, der er oprettet ved gensidig overenskomst med andre stater til fremme af mellemfolkelig retsorden og samarbejde.

Bemærkningerne nævner udtrykkeligt "oprettelsen af den overstatlige myndighed for kul og stål (den såkaldte Schumanplan)" som en af de ordninger, Danmark efter den daværende grundlov ikke kunne tiltræde. § 20 blev altså skrevet med netop den europæiske integration for øje – og med en indbygget begrænsning: overladelsen skal være *bestemt*.

Kommissionen tilføjede en pointe, der sjældent fremhæves, men som er central for suverænitets karakter:

Det bemærkes, at der i kommissionen har været enighed om, at såfremt en suverænitetsbeføjelse, som rigsdagens tidligere har overdraget til en mellemfolkelig myndighed, ønskes taget tilbage, vil et lovforslag herom kunne vedtages efter den almindelige regel ved simpelt flertal.

Den kvalificerede procedure er altså en envejsspærring: den beskytter mod *afgivelse*, ikke mod *tilbagetagelse*. Suveræniteten er efter dansk forfatningsret udlånt, ikke afhændet – og det er det forfatningsteoretiske fundament under ultra vires-kontrollen.

Det er netop denne lære, Højesteret har udfoldet i den forfatningsretlige hovedlinje. I Lissabon-dommen, **sag 199/2012 (Højesterets dom af 20. februar 2013)**, behandlede Højesteret bl.a. afgrænsningen mellem [grundlovens § 19](#) om indgåelse af mellemfolkelige forpligtelser og § 20 om overladelse af beføjelser, traktatfæstelsen af forrangsprincippet og fleksibilitetsbestemmelsen – og videreførte Maastricht-dommens lære om, at danske domstole har den endelige prøvelse af, om en EU-retsakt ligger uden for den suverænitet, der er overladt ved tiltrædelsesloven.

Den skarpeste udmøntning kom i Ajos-dommen, **UFR 2017.824 H (sag 15/2014)**, hvor Højesteret fastslog, at en **uskreven** EU-retlig grundsætning om forbud mod aldersdiskrimination ikke kunne fortrænge en utvetydig dansk lovbestemmelse – [funktionærlovens § 2 a, stk. 3](#) – i en tvist mellem private. Grænsen blev trukket ved, at tiltrædelsesloven ikke indeholder tilstrækkelig klar hjemmel til, at en uskreven EU-grundsætning kan tilsidesætte en klar dansk lovregel; den tilhørende contra legem-skranke for direktivkonform fortolkning og direktivers manglende horisontale virkning var allerede fastlagt i Grundfos-dommen, **sag 205/2012 (Højesterets dom af 18. december 2013)**. Det efterfølgende statserstatningsspørgsmål – hvor kravet mødte forældelsesreglerne – blev afgjort i **BS-23798/2018-HJR (Højesterets dom af 3. maj 2019)**.

Endelig fastholdt Højesteret i logningsbekendtgørelsessagen, **BS-26847/2021-HJR (Højesterets dom af 30. marts 2022)**, den sontring, der løber gennem hele denne oversigt: forrangen pålægger domstolene at undlade at anvende den EU-stridige regel i den konkrete tvist – ikke at erklære den generelt ugyldig.

Selve § 20-proceduren, herunder afstemnings- og ratifikationskravene, behandles i [suverænitetsafgivelse efter grundlovens § 20](#), og den almindelige grundlovsprøvelse i [grundlovsprøvelse og ejendomsbeskyttelse](#).

LOV

[Funktionærloven § 2a, stk. 3](#)
[Grundloven § 19, stk. 1](#)
[Grundloven § 20, stk. 1, 2](#)

§ 13 Sammenfatning: hvordan forrangen faktisk virker i dansk ret

Praksis tegner et billede, der er langt mindre dramatisk – og langt mere teknisk – end forrangsdebatten ofte antyder.

Kæden er dansk i begge ender. EU-normen får sin danske gyldighed gennem [tiltrædelseslovens § 3](#), der er vedtaget efter [grundlovens § 20](#), og retsvirkningen udmøntes gennem danske forvaltningsretlige og processuelle regler: genoptagelsesgrundsætninger, hjemvisning, tilbagekaldelseslære, ugyldighedslære. EU-retten leverer indholdet; dansk ret leverer maskineriet.

Trinfølgen er fast. Myndigheden fortolker først den danske regel EU-konformt – det er langt den hyppigste teknik, jf. [EU/2024/126](#). Kun hvis modstriden ikke kan fortolkes væk, undlades den nationale regel anvendt, jf. [D-4-97](#). Miljøvejledningens formulering rummer begge trin i én sætning: reglerne skal "fortolkes og administreres i overensstemmelse med EU-regler", og "EF-forordningen gælder, hvis reglerne er i modstrid med hinanden".

Virkningen er relativ. Reglen bliver stående. Den bliver uanvendelig i den konkrete tvist og for den personkreds, EU-retten omfatter – ikke derudover. Det er den lære, [B-2-08](#) og [8-10](#) illustrerer fra den restriktive side, og som Højesteret bekræftede i **BS-26847/2021-HJR**.

Retsaktstypen styrer teknikken.

Retsakt	Gennemslag	Konsekvens for dansk regel
Primær ret (TEUF/TEU)	Umiddelbart; kan binde et nationalt skøn til ét resultat	Skønsbestemmelse bliver pligtbestemmelse, jf. afgørelsen af 20. september 2024
Forordning	Gælder umiddelbart, jf. TEUF art. 288 ; må som udgangspunkt ikke gennemføres	Kan være selvstændig hjemmel (P-29-95) eller selvstændig pligt (22/02660)
Direktiv	Skal gennemføres; direkte virkning kun vertikalt	Fortolkningen "slår igennem over for en afvigende formulering af loven"; contra legem-skranken gælder (sag 205/2012)
Uskreven EU-grundsætning	Svagest gennemslag i dansk ret	Kan ikke uden klar hjemmel fortrænge en utvetydig dansk lov (UFR 2017.824 H)

Overimplementering er ikke EU-ret. [21/12707](#) er den skarpeste påmindelse: den del af en dansk regel, der går videre end minimumskravet, kan hverken bære en EU-sanktion eller påberåbe sig EU-rettens forrang.

Og suveræniteten er udlånt, ikke afhændet. Forfatningskommissionen forudsatte i [1953-forarbejderne](#), at en overladt beføjelse kan tages tilbage ved simpelt flertal, og at overladelsen kun kan ske "i nærmere bestemt omfang". Det er dette forbehold, der bærer den danske ultra vires-kontrol fra Maastricht over [sag 199/2012](#) til [UFR 2017.824 H](#) – og som markerer, at forrangen i dansk optik gælder, fordi og i det omfang tiltrædelsesloven har givet den plads.

For de materielle EU-regler, forrangen bringer i spil, henvises til [EU-rettens fri bevægelighed](#)-, [EU-konkurrenceret](#), [statsstøtte](#) og – for det EU-retlige misbrugsforbud i koncerninterne udbytte- og rentestrømme – [retmæssig ejer](#).

LOV	Grundloven § 20, stk. 1	TEUF § 288	Tiltrædelsesloven § 3, stk. 1	
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Manglende aktivitet af betydeligt omfang i Danmark udelukker social sikring under arbejde i Norge (EU-forordning 1408/71)			01.01.2010
	Ankestyrelsen · Børnebidrag: Ingen ret til forskudsvis udbetaling i EU, når bidragspligtig forælder modtager kontanthjælp i Danmark			01.01.2008
	Ankestyrelsen · Sygedagpenge i udlandet: EF-regler om social sikring går forud for nationale krav om udsat hjemrejse			01.01.1997
	Ankestyrelsen · Dobbeltforsørgelse og tilbagebetaling af dansk førtidspension ved samtidig udbetaling af udenlandsk pension			01.01.1995
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Landbrugsstøtte – Nedsættelse af støtte – Krydsoverensstemmelse – Gulvareal for svin – Overimplementering af EU-direktiv			18.04.2024
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om tilskud til skolefrugt og -grønt - manglende sanktionering i henhold til EU-ret			30.03.2022
	Udlændingenævnet · Anerkendelse af familiemæssig tilknytning gennem fælles børn ved ansøgning om EU-opholdsret			10.04.2025
	Udlændingenævnet · Bevarelse af opholdstilladelse for mor til danske børn efter EU-retlige principper om unionsborgerskab			20.09.2024

REFERENCE Lovgrundlag

6 paragraffer

Grundloven § 19	stk. 1	Grundloven § 20	stk. 1
TEUF § 288		Tiltrædelsesloven § 2	

Tiltrædelsesloven § 3

stk. 1

Tiltrædelsesloven § 4

MATERIALE Citerede afgørelser

29 afgørelser

MILJØ- OG FØDEVAREKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS

8

18.04.2024	Landbrugsstøtte – Nedsættelse af støtte – Krydsoverensstemmelse – Gulvareal for svin – Overimplementering af EU-direktiv	21/12707
30.03.2022	Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om tilskud til skolefrugt og -grønt - manglende sanktionering i henhold til EU-ret	22/02660
12.03.2019	Ophævelse og hjemvisning i genoptaget sag om krydsoverensstemmelse grundet ny EU-dom om beregningsår for støtten nedsættelse	19/01777
14.12.2018	Ophævelse og hjemvisning af afgørelse om nedsættelse af landbrugsstøtte efter genoptagelse grundet EU-dom	18/09544
14.12.2018	Landbrugsstøtte nedsættelse ophævet og hjemvist grundet EU-dom om krydsoverensstemmelse	18/09568
14.12.2018	Landbrugsstøtte nedsat pga. manglende overholdelse af krydsoverensstemmelseskrav ophæves og hjemvises grundet EU-dom	18/09571
10.12.2018	Landbrugsstøtte nedsættes ikke: Miljø- og Fødevareklagenævnet ophæver Landbrugsstyrelsens afgørelse om nedsættelse af landbrugsstøtte efter EU-dom	18/09183
10.12.2018	Landbrugsstøtte nedsættes ikke: Afgørelse ophævet og hjemvist efter EU-dom om krydsoverensstemmelse	18/09185

ANKESTYRELSEN · NÆVN / KLAGEINSTANS

7

01.01.2018	Kompetencefordeling om lovvalg ved udstationering: Udbetaling Danmark skal vurdere social sikring i sager om EF-forordning 883/2004, artikel 12	45-18
01.01.2017	Nordisk statsborger skal ligestilles med danske statsborgere ved vurdering af tilknytning til Danmark for ret til kontanthjælp	19-17
01.01.2010	Social sikring under freelance arbejde i Norge: Tilbagekaldelse af godkendelser på blanket E 101	7-10
01.01.2010	Manglende aktivitet af betydeligt omfang i Danmark udelukker social sikring under arbejde i Norge (EU-forordning 1408/71)	8-10
01.01.2008	Børnebidrag: Ingen ret til forskudsvis udbetaling i EU, når bidragspligtig forælder modtager kontanthjælp i Danmark	B-2-08
01.01.1997	Sygedagpenge i udlandet: EF-regler om social sikring går forud for nationale krav om udsat hjemrejse	D-4-97
01.01.1995	Dobbeltforsørgelse og tilbagebetaling af dansk førtidspension ved samtidig udbetaling af udenlandsk pension	P-29-95

UDLÆNDINGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS

7

10.04.2025	Anerkendelse af familiemæssig tilknytning gennem fælles børn ved ansøgning om EU-opholdsret	EU/2024/126
08.04.2025	Omgørelse af afslag på opholdsret som fast samlever for argentinsk statsborger efter dokumentation for varigt samliv	EU/2024/116
20.09.2024	Bevarelse af opholdstilladelse for mor til danske børn efter EU-retlige principper om unionsborgerskab	
21.12.2023	Afslag på tidsubegrænset opholdsret og ophør af opholdsgrundlag for familiemedlem efter unionsborgers udrejse	
15.05.2023	Afslag på tidsubegrænset opholdsret som følge af unionsborgers udrejse og ophør af afledt opholdsgrundlag	
05.05.2023	Manglende opholdsret for familiemedlem da unionsborgerens betingelser aldrig var opfyldt	
21.07.2021	Tysk statsborgers ret til ophold som selvforsørgende: Omgørelse af afslag grundet forsørgelsespligt over for dansk ægtefælle	

KLAGENÆVNET FOR UDBUD · NÆVN / KLAGEINSTANS

6

03.11.2020	Direkte tildeling af softwarekontrakt til Nationalt Genom Center var i strid med udbudsreglerne	19/06928
20.12.2019	Klage over direkte tildeling af kontrakt om sårbehandlingsudstyr tillagt opsættende virkning	19/08892
07.08.2014	Afgørelse om opsættende virkning i sag om direkte tildeling af kontrakt på analyseudstyr	2014-0037485
30.01.2001	Udbud af affaldshåndtering: Krav om oplysninger om mandskabs bopæl og lokalkendskab var i strid med udbudsreglerne	00-171.916
21.01.1999	Kommune handlede delvist i strid med udbudsregler ved tildeling af rengøringskontrakter	98
04.12.1998	Klage over manglende henvisning til europæisk standard i udbud af affaldsbeholdere	98

LIGEBEHANDLINGSNÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS

1

23.07.2022	Afvisning af klage over politiets adfærd i lufthavn: Påstand om etnisk diskriminering ved indrejsekontrol	21-12707
------------	---	----------